

Er zijn in de wereld een aantal steden die aanspraak maken op de titel 'oudste stad' of beter gezegd 'vroegste nederzetting'. De 'officiële' lijst geeft als top 3 de volgende steden aan.

Op de eerste (en dus de oudste) plaats staat:

Jericho in Palestina waarvan bekend is dat de vroegste bewoning dateert van 9.000 voor de jaartelling. Jericho is een stad op de Westelijke Jordaanoever, niet ver van de rivier de Jordaan en ongeveer 15 kilometer ten noordwesten van de Dode Zee. De stad ligt ongeveer 260 meter onder zeeniveau. Jericho heeft een roerige geschiedenis. Zij is twintigmaal verwoest geweest en weer opgebouwd. De ruïnes van al deze verwoeste steden vormen tegenwoordig een kunstmatige heuvel van 25 meter hoog en een oppervlakte van 10 are. In de oudheid werd Jericho al "de palmstad" genoemd. De naam Jericho komt waarschijnlijk van "jareach", wat maan betekent. Aangenomen wordt dat de stad genoemd is naar de oudsemitische maangod. De eerste archeologische opgravingen van de plaats werden door Charles Warren gedaan in 1868.

De tweede plaats is voor:

Biblos in Libanon met de vroegste bewoning rond 5.000 voor de jaartelling. De eerste tekenen van bewoning dateren uit het 6e millennium VJ. Biblos is een historische Fenicische havenstad in het huidige Libanon. De stad ligt ten noorden van Beiroet aan de Middellandse Zee. In de bronstijd was het de belangrijkste haven van het gebied ten oosten van de Middellandse zee, vooral voor de handel in cederhout naar Egypte. De stadskoningen van Byblos waren vazallen van de Egyptische Farao's. Ook werd veel bast geproduceerd, de grondstof voor papyrus. Daardoor werden later ook de heilige geschriften van het christendom daar gekopieerd. Men vermoedt dat de naam Bijbel afkomstig is van de naam van de stad. In 1984 is Byblos door UNESCO tot Werelderfgoed verklaard.

Op de derde plaats staan twee steden, beide in Syrië en beide met een bewonersgeschiedenis die teruggaat tot 4.300 voor de jaartelling. Op alfabetische volgorde:

Aleppo in Syrië dat de hoofdstad is geweest van twee koninkrijken: het Amoritische koninkrijk Yamkhad en het Aramese koninkrijk van Bit Agusi. Aleppo is een stad en ook een gouvernement in het noordwesten van Syrië, vlak bij de Turkse grens. Met een inwonertal van 2.738.000 is het de grootste stad van Syrië. De stad, werd gesticht door de Hettieten, en is gebouwd op een heuvelgroep in een breed vruchtbaar dal aan beide zijden van de rivier Quwaiq. In juli 2012 kwam Aleppo hevig onder vuur te liggen van het Syrische leger tijdens de Syrische opstand. De historische binnenstad is daardoor bijna volledig vernield. Volgens overlevering rustte Abraham hier uit op zijn tocht van zijn geboorteplaats Ur naar het Beloofde Land. Hij zou zijn koe *asj-Sjahba* gemolken hebben bovenop de heuvel waar nu de citadel staat en de melk verdeeld hebben onder de bevolking. Een rode peper, die voornamelijk bij Aleppo wordt geteeld, heet Aleppo peper, vernoemd naar de stad.

Damascus in Syrië is nu de hoofdstad van Syrië en telt tegenwoordig 1,8 miljoen inwoners. Daarmee is het de op een na grootste stad van Syrië na Aleppo. De stad vormt een eigen gouvernement en is tevens de hoofdstad van het gouvernement Rif Dimashq. In de volksmond heet de stad Sjam. Damascus ligt ongeveer 80 km van de Middellandse Zee op een plateau met een hoogte van 680 meter. Door de stad stroomt het riviertje de Barada die ten westen van de stad ontspringt in de Anti-Libanon. In zuidoostelijke richting van Damascus strekt zich de Grote Arabische Woestijn uit. De stad ligt 31 km ten oosten van de Libanese grens, 60 km ten noordoosten van de in 1967 door Israël bezette Golanhoogten en ongeveer 90 km ten noorden van de grens met Jordanië. Het is gelegen in het midden van een grote oase aan de rand van een woestijnachtig gebied. Door deze ligging wordt de stad in verband gebracht met de Hof van Eden. Van verschillende gebeurtenissen die in de bijbel beschreven staan, wordt gezegd dat ze in en in de omgeving van Damascus plaatsvonden. Zoals de geboorte van Abraham en de moord van Abel door zijn broer Kaïn. De eerste opgravingen in Damascus dateren van ongeveer 2500 VJ De eerste vermelding van Damascus in geschriften dateert van ongeveer 1500 VJ

In Nederland komen drie kandidaten in aanmerking voor de titel 'vroegste nederzetting' of 'oudste stad'. Het verschil zit voor het grootste deel in de interpretatie van de titel.

Vroegste nederzetting geeft aan dat er bewoning en de aanzet tot een gemeenschappelijke bewoning van een bepaald gebied is.

Oudste stad betekent dat er stadsrecht is verleend maar dan kunnen we nog twisten over welk stadsrecht. Tijdens de Romeinse overheersing werd er door de Romeinen stadsrecht verleend aan een aantal steden in het door hen overheerste gebied. Tijdens de Middeleeuwen werd er ook stadsrecht verleend maar niet altijd aan de steden die het Romeinse stadsrecht bezaten.

Als eerste noemen we Maastricht. De vroegste resten, een pre-Romeinse straatweg en een muntschat, dateren van rond 500 voor de jaartelling en worden aangeduid als Keltisch. Het gebied werd dus al bewoond voor de Romeinen rond 70 v. Chr. hun intrede deden. De stad heeft geen Romeins stadsrecht maar in 1204 v. Chr. kreeg het het Middeleeuwse stadsrecht.

Uit de Romeinse tijd zijn veel overblijfselen bewaard gebleven, onder andere de resten van een heiligdom in Museumkelder Derlon, een thermencomplex op het plein Op de Thermen en de eerste Romeinse brug van Maastricht. Bovendien een groot aantal beeldhouwwerken (meer dan 300 fragmenten) en andere voorwerpen, waarvan een deel permanent wordt tentoongesteld in het Centre Céramique. Bij archeologische opgravingen in 1953-1954, 1980, 1969-1970, 1981-1982 en 1983 zijn vondsten gedaan uit alle perioden van de Vroege Middeleeuwen, waaruit blijkt dat Maastricht, in tegenstelling tot veel andere Romeinse nederzettingen, na het vertrek van de Romeinen permanent bewoond bleef. Ook de lijst van bisschoppen van Maastricht (±380-780 v. Chr.) en het bezoek van diverse Merovingische koningen pleit voor een continue bewoningsgeschiedenis.

Als tweede noemen we Nijmegen dat wel niet de oudste resten heeft maar wel het oudste Romeinse stadsrecht. Dat stamt namelijk uit 98 v. Chr. Middeleeuwse stadsrecht verkreeg Nijmegen in 1230 v. Chr. De Maastrichtse stadsarcheoloog T. Panhuysen concludeerde zelfs dat Nijmegen al in 17 v. Chr. een stad moet zijn geweest, na het bestuderen van de Nijmeegse godenpijler die een erezuil zou zijn geweest voor keizer Tiberius die van 14 tot 37 na Chr. regeerde. In 2005 bleek uit onderzoek naar munten, die bij opgravingen in Nijmegen gevonden waren, dat Romeinse soldaten al in 19 v. Chr. in Nijmegen waren. Tijdens de opstand van de Bataven in 69/70 v. Chr. werd de stedelijke nederzetting die zich rond het Kelfkensbos ontwikkelde in brand gestoken en niet op dezelfde plaats herbouwd. De stedelijke functies gingen over naar een nieuwe kern enkele kilometers westelijker. J. K. Haalebos, zorgde voor het wetenschappelijk bewijs dat Nijmegen rond het jaar 98 Romeins marktrecht zou hebben verkregen en tegelijkertijd ook het Romeinse stadsrecht.

De derde kandidaat is Voorburg. Voorburg ligt op een oude duinenrij of strandwal die parallel loopt aan de Noordzeekust en waar al sinds ca. 2700 v. Chr. mensen wonen, zo blijkt uit archeologische vondsten. Bewoning is ook aangetoond in de Bronstijd en de Late IJzertijd en in de periode voor en tijdens de Romeinse overheersing. Het was oorspronkelijk een nederzetting van de Germaanse stam der Cananefaten. Zij woonden langs het kanaal van Corbulo. Deze waterweg was rond 50 v. Chr. door de Romeinse generaal Corbulo aangelegd en vormde een belangrijke economische verbinding tussen het fort Matilo aan de Rijn (bij Leiden) en de Maas (bij Naaldwijk). De Cananefaten waren bondgenoten van de Romeinen en leverden onder meer soldaten voor de hulptroepen van de legioenen. In 121 en 122 maakte keizer Hadrianus een grote rondreis langs de noordwestelijke grenzen van het Rijk, hierbij deed hij waarschijnlijk ook de Cananefaats nederzetting aan. Tijdens dit bezoek verleende de keizer hen marktrecht en gaf het dorp de naam Forum Hadriani (Markt van Hadrianus). De nederzetting werd hierop geheel herbouwd volgens Romeins ontwerp. Waarschijnlijk kreeg Forum Hadriani tijdens het bewind van Antoninus Pius, rond het jaar 150 stadsrecht. Forum Hadriani werd daarmee de meest noordelijke Romeinse stad op het Europese vasteland. De officiële naam werd toen Municipium Aelium Cananefatum (Aelius was de familienaam van Hadrianus) afgekort tot MAC. Deze afkorting is ook gegraveerd op de Romeinse mijlpalen die in de streek gevonden zijn bij de Haagse nieuwbouwwijk Wateringse Veld, in Rijswijk en in Monster. De mijlpalen gaven de afstand aan naar de stad. Door zijn economische betekenis werd Forum Hadriani een belangrijke lokale stad. Om deze reden staat Forum Hadriani ook vermeld op de Peutinger kaart, een soort routekaart uit de Romeinse tijd.

Voorburg heeft nooit Middeleeuws stadsrecht gekregen.

Het is dus niet zo eenvoudig om de oudste stad van Nederland aan te wijzen maar met behulp van de uitslag van wetenschappelijk onderzoek naar dit vraagstuk heeft Nijmegen zichzelf in 2005 tot oudste stad van Nederland uitgeroepen